

امکان‌سنجی توسعه گردشگری شهری با استفاده از مدل SWOT (مطالعه موردی شهر شوش)

دکتر بیژن رحمانی *

هادی کاند عباسی **

چکیده:

در حال حاضر صنعت گردشگری در بسیاری از کشورها به منزله یک صنعت پر درآمد و از منابع مهم کسب ارز تلقی می‌شود. از سوی دیگر صنعت گردشگری راهی مناسب برای معرفی و شناساندن هویت فرهنگی جوامع مختلف به جهانیان به شمار می‌رود.

کشور ما ایران از حیث برخورداری از منابع و پتانسیل‌های گردشگری (توریسم) از نظر طبیعی، تاریخی، مذهبی و فرهنگی در مقام بالای قرار دارد. سرزمین کهن ایران علاوه بر مناظر بی‌نظیر طبیعی در فصول مختلف از سال دارای آثار بسیار با ارزش تاریخی و مذهبی چه قبل و چه بعد از اسلام است که حکایت از تاریخ پرفرازونشیب و فرهنگ متمایز این سرزمین کهن دارد که در نوع خود کم‌نظیر می‌باشد. به همین دلیل توسعه صنعت گردشگری در ایران نقش بسیار مؤثری از نظر منابع اقتصادی از قبیل ایجاد اشتغال، افزایش درآمد ملی، کمک به دیگر بخش‌های اقتصاد در جهت توسعه و هم از نظر شناساندن خود به عنوان فرهنگی مستقل و دیرپا در دنیای امروز می‌تواند نقش خود را ایفا نماید. شهرستان شوش در استان خوزستان از جمله شهرهای دارای میراث ارزشمند گردشگری کشور است و امکان استفاده از گردشگری آثار آن جهت توسعه گردشگری مورد مطالعه قرار گرفته است. در این پژوهش سعی شده است در فصول مختلف به بررسی و معرفی جاذبه‌های گردشگری شهر شوش بخصوص جاذبه‌های تاریخی آن بپردازیم. و همچنین محدودیت‌ها، تنگناها و راهکارها و پیشنهادات برای توسعه صنعت توریسم در این منطقه مطرح گردیده است و از مدل SWOT (نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها) که می‌تواند موجب بهبود هرچه بهتر صنعت گردشگری در منطقه شود.

کلید واژه: شوش، گردشگری، جاذبه‌های تاریخی، جاذبه‌های مذهبی

* دانشیار گروه جغرافیا دانشگاه شهید بهشتی

** دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد ملایر

تاریخ دریافت: ۹۱/۲/۱ تاریخ پذیرش: ۹۱/۳/۲

مقدمه:

امروزه صنعت گردشگری در دنیا، یکی از منابع مهم درآمد و در عین حال از عوامل مؤثر در تبادلات فرهنگی بین کشورهاست و به عنوان گسترده‌ترین صنعت خدماتی جهان، حائز جایگاه ویژه‌ای است؛ از این رو بسیاری از کشورها در رقابتی نزدیک و فشرده، در پی افزایش بیش از پیش منافع عواید خود از این فعالیت بین‌المللی‌اند. کشور ما نیز با قدمت تاریخی چندین هزار ساله و منابع فراوان و غنی جذب گردشگر، می‌تواند در این رقابت جهانی فعالانه شرکت کند و از این منبع سرشار، سهمی شایسته و درخور داشته باشد (کاظمی، مهدی، ۱۳۸۵ ص ۱).

استان خوزستان از آغاز تا امروز، زیست گاه مردمان و فرهنگ‌های گوناگون بوده است، به طوری که این مردمان و فرهنگ‌ها به گونه‌ای در یکدیگر تأثیر گذاشته‌اند. خوزستان، گذشته از جایگاه ویژه طبیعی و جغرافیایی و داشتن منابع سرشار از زیرزمینی، از نگاه تاریخی نیز از کهنسال‌ترین مناطق کشور به شمار می‌رود و از دیرباز دارای فرهنگی درخشان بوده است، به طوری که آن را از نخستین مراکز پیدایی فرهنگ بشری دانسته‌اند.

یادگارهای باستانی و تاریخی، از جمله جاذبه‌های مهم گردشگری به شمار می‌آیند. آثار چندین هزار ساله در خوزستان وجود دارد، تپه باستانی، سنگ نبشته‌ها، آتشکده‌ها، گورستان‌ها، کلیساها، دژهای باستانی، دخمه‌ها، خانه‌های سنگی و... که همگی آنها ارزشمند بوده و نه تنها جذابیت ویژه‌ای برای گردشگران دارد، بلکه دارای اهمیت بین‌المللی هستند (افشار (سیستانی)، ایرج، ۱۳۸۲، صص ۲۳، ۱۲۵، ۲۰۱).

روش تحقیق:

بررسی و تجزیه و تحلیل هر موضوع یا مسئله نیازمند روش‌هایی است که بتوان به تمام رخدادهای مسئله وقوف کامل یافت و سپس نگاهی همه‌جانبه به مسائل مورد مطالعه را داشته باشیم. روش تجزیه و تحلیل خاص در این پژوهش وجود ندارد. جهت تدوین این رساله به علت پراکندگی اطلاعات از روش‌های ذیل استفاده شده است:

الف) ابتدا به روش جمع‌آوری اطلاعات و شناخت اولیه که شامل مطالعه کتابخانه‌ای، بررسی نقشه‌های مختلف پرداخته شد.

ب) در این مرحله از تحقیق با وارد شدن به عرصه کار میدانی و مشاهده مستقیم تقریباً تمامی جاذبه‌های تاریخی، مذهبی و طبیعی منطقه مورد مطالعه به عمل آمد.

ج) در این مرحله از تحقیق از طریق مشاهده غیرمستقیم مطالب و اطلاعاتی که با مراجعه به سازمان‌ها و نهادهای مرتبط با فعالیت‌های گردشگری است تهیه نموده است.

نقشه استان خوزستان و مکان‌یابی شهر

مأخذ : مرکز آمار ایران، آمارنامه خوزستان، ۱۳۸۵

ویژگی‌های سیاسی و جغرافیایی شهرستان شوش:

شهرستان شوش با مساحتی حدود ۳۵۷۷ کیلومتر مربع بین ۴۷ درجه و ۵۱ دقیقه تا ۴۸ درجه و ۴۱ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ و بین ۳۱ درجه و ۳۹ دقیقه تا ۳۲ درجه و ۳۲ دقیقه عرض شمالی از خط استوار در غرب استان خوزستان قرار دارد. ارتفاع شوش از سطح دریا ۸۷ متر است. این شهرستان از شمال به شهرستان اندیمشک، از شرق به شهرستان‌های دزفول و شوشتر، از جنوب غربی به شهرستان دشت آزادگان و از شمال غربی به استان ایلام محدود است. این شهرستان در حال حاضر دارای یک شهر، ۲ بخش، ۷ دهستان و ۲۰۹ آبادی است. مرکز این شهرستان شهر شوش است که وسعتی معادل ۳۷ کیلومترمربع دارد. در شهرستان شوش سه رودخانه مهم کشور دز، کرخه و شائور جریان دارد (مرکز آمار ایران، آمارنامه خوزستان، تهران ۱۳۷۱).

جدول جمعیت برحسب جنس به تفکیک وضع سکونت ۱۳۸۵

غیرساکن	ساکن		جمع	جنس
	نقاط روستایی	نقاط شهری		
۹۵۴	۱۲۳۱۱۲	۶۸۰۹۶	۱۹۲۱۶۲	مرد و زن
۴۷۴	۶۲۹۲۰	۳۴۴۷۵	۹۷۸۶۹	مرد
۴۸۰	۴۰۱۹۲	۳۳۶۲۱	۹۴۲۹۳	زن

مأخذ: فرمانداری شهرستان شوش

اقلیم:

منبع اصلی بارندگی‌های ایران را جریان هوا و بادهایی که از مدیترانه و دریای سیاه به سوی ایران حرکت می‌کنند تشکیل می‌دهد. فصل بارندگی در بیشتر مناطق کشور از پاییز تا میانه‌های بهار بوده، ایران طبیعتاً از نظر بارندگی جزو مناطق خشک و نیمه‌خشک جهان محسوب می‌گردد. بر اساس آمارها و اطلاعات

موجود، میانگین بارندگی سالانه بخش وسیعی از کشور کمتر از صد میلی‌متر و متوسط آن برای سراسر کشور بین ۲۵۰ تا ۳۰۰ میلی‌متر است (جعفری، عباس، پاییز ۱۳۷۹، ص ۱۷).

شوش زمستان‌های معتدل و تابستان‌های گرم دارد (افشار (سیستانی)، ۱۳۸۵، ص ۸۷۶).

جمعیت و پراکندگی آن:

در آبان ماه ۱۳۸۵، جمعیت شهرستان (۱۹۲۱۶۲) نفر بوده است که از این تعداد (۳۵,۴) درصد در نقاط شهری و (۶۴,۱) درصد در نقاط روستایی سکونت داشته و بقیه غیر ساکن بوده‌اند.

نام‌های گوناگون شوش:

(شوش) و (سوسن) تنها نام همین شهر کنونی (شوش) نبوده بلکه جاهای گوناگونی در ایلام و شوش قدیم نام (سوسن) روی خود داشته‌اند که هنوز هم برخی از آن نام‌ها و جاها برجا هستند. چنانکه: (سوسن) بنا به یادآوری آقای احمد اقتداری هم اکنون نام آبادی کوچکی است در حومه‌ی شوش میان شوش و شوشتر و (سوسن) نام یکی از دهستان‌های شش‌گانه بخش (ایذه) خوزستان است و (سوسن سهراب) نام دهی است از دهستان (اندیکا) در مسجدسلیمان خوزستان و (سوسنگرد) مرکز دشت (میشن) خوزستان است و (شوش) نام دهی است در بخش گچساران بهبهان و (شوش) نام یکی از بخش‌های شهرستان دزفول است که پنج دهستان دارد و (شوش) نام دژی بزرگ در پیرامون (موصل) بود. این‌ها می‌رساند که (شوش) و (سوس) نام عمومی همه‌ی آن سرزمین کهن بوده که گاهی اطلاق خاص به عام و زمانی اطلاق عام بر خاص شده است. برای (شوش) کنونی چنانکه در زیر خواهیم آورد از زمان باستان نام‌های زیر یاد شده‌اند: زوز، سوز، سوزان، سوس، سوما، سوسای، سوسن، شوس، شوسان، شوسینا، شوش، شوشان، شوشن، شومینه (رضوی دزفولی، سید احمد، ۱۳۸۰، ص ۴۰).

پیشینه تاریخی شوش:

کشور ایلام در دوره‌ی شکوفایی، از سوی باختر به بابل و از خاور به اصفهان می‌رسیده و از بخش کوهستانی و دشت تشکیل می‌شد. بخش نخست که در شمال قرار داشت به مناسبت جایگاه جغرافیایی، دست نخورده‌تر مانده بود، ولی بخش دیگر، یعنی دشت، همیشه با کشورهای با فرهنگ زمان در تماس و در همسایگی آن‌ها قرار داشته و مرکز یکی از مهم‌ترین فرهنگ‌های ایران کهن شده است. شهر شوش که در منطقه‌ی دشت قرار داشت، به منزله پایتخت کشور بوده و جغرافیاینگاران پیشین یونان و روم، مانند استرابون، ایالتی از ایلام را که شهر شوش در آن قرار داشته، به مناسبت اهمیت این شهر، سوزیان یا سوزیانا خوانده‌اند (افشار (سیستانی)، ایرج، جلد اول، ۱۳۷۱، ص ۱۶۷).

برنامه‌ها و امکانات گردشگری شهرستان شوش:

کشور ایران با پیشینه تمدنی کهن و جاذبه‌های متنوع و موقعیت‌های برجسته اقلیمی خواهان منافع اقتصادی از جمله اشتغال‌زایی و درآمد ارزی است، ولی به علت کمبود امکانات برای بهره‌برداری از کانون‌های گردشگری تاکنون نتوانسته آن‌طور که شایسته است از نعمت و اثرات اقتصادی و اجتماعی جهانگردی بهره‌برداری نماید. سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری شهرستان شوش دارای برنامه‌های کوتاه و بلندمدتی جهت توسعه گردشگری می‌باشد که به دلایل اداری، امنیتی و عدم ارائه اطلاعات بطور خلاصه به آنها اشاره می‌شود:

- توسعه زیر ساخت‌های گردشگری
- احداث کمپ‌ها و اقامتگاه‌های گردشگری
- برگزاری آزمون‌های راهنمایان تور و مدیران فنی در طول سال
- ارائه فرم نظرسنجی به بازدیدکنندگان
- آموزش صنایع دستی

شهرستان شوش دارای ۲ هتل رستوران، ۵ رستوران بین‌راهی و ۲ آژانس مسافرتی می‌باشد که به صورت خصوصی و دولتی اداره می‌شوند.

بطور میانگین هر اداره دارای یک مهمانسرا برای پذیرایی و اقامت مهمانان خود اداره می‌باشد (سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری شهرستان شوش ۱۳۸۹/۱۲/۲۱).

کم و کیف جریان‌های توریستی شهرستان شوش:

طبق آمار منتشر شده از موزه، شهرستان شوش در سال ۸۵ جمعاً ۲۸۵۳ نفر از کشورهای خارجی از آثار باستانی و مذهبی شوش بازدید کرده‌اند و جمعاً ۳۰۶۱۹ نفر از سایر شهرستان‌های دیگر کشور برای دیدن آثار باستانی و مذهبی شهرستان وارد منطقه مورد مطالعه گردیده شد.

جدول آمار بازدید کنندگان ایرانی و خارجی شهرستان شوش

سال	آمار داخلی	آمار خارجی
۱۳۸۴	۲۳۲۲۸۹ نفر	۹۶۱ نفر
۱۳۸۵	۳۴۰۳۲۲ نفر	۲۹۵۳ نفر
۱۳۸۶	۳۶۰۳۶ نفر	۱۰۵۸۵ نفر
۱۳۸۷	۳۶۶۰۳۶ نفر	۱۱۶۸۵ نفر
۱۳۸۸	۳۵۲۷۱۱ نفر	۱۲۹۸۵ نفر

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری شهرستان شوش ۱۳۸۹

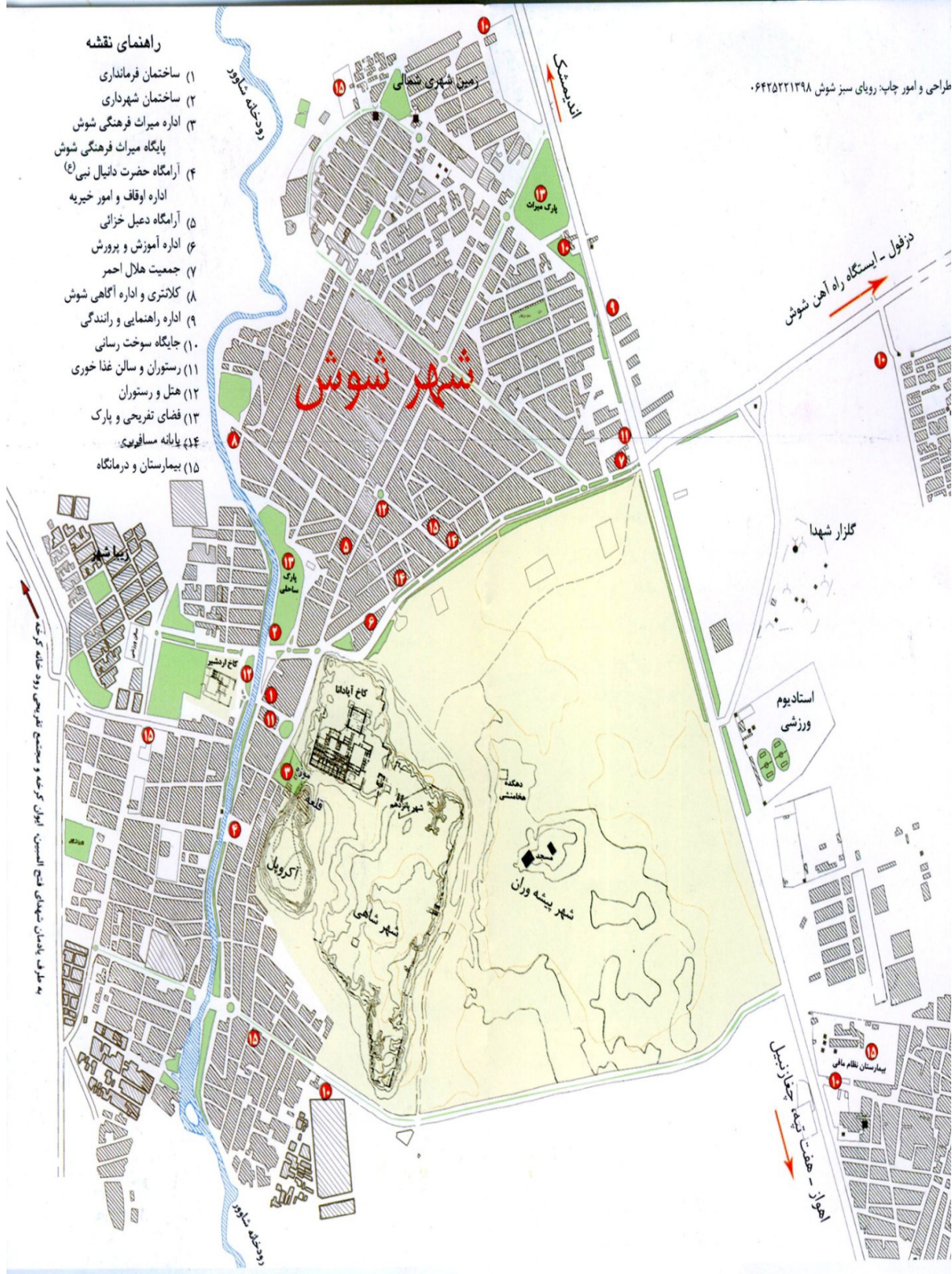
جدول وضعیت آمار بازدید افراد خارجی و داخلی از بناهای تاریخی سال ۱۳۸۵

موزه هفت تپه		موزه شوش		چغازنبیل		کاخ آپادانا		سال
افراد خارجی	افراد داخلی	افراد خارجی	افراد داخلی	افراد خارجی	افراد داخلی	افراد خارجی	افراد داخلی	
—	۲۳۱۴	—	۲۸۵۷۳	۱۶۲	۱۹۰۹۹	—	۵۹۲۲۳	فروردین
—	۸۵	—	۱۱۹۱	—	۵۷۰	—	۱۸۱۴	اردیبهشت
—	—	—	۴۴۲	—	۱۶۳	—	۶۵۶	خرداد
—	—	—	۶۰۱	۷۱	۱۱۳	—	۱۵۲۰	تیر
—	—	—	۵۲۴	—	۱۲۵	—	۹۰۰	مرداد
—	۴۰	۴۱	۱۲۵۵	۱۶۲	۳۰۰	۱۹۹	۱۲۱۷	شهریور
۱۶	۵۰	۸۲	۴۷۴	۱۲۷	۱۷۵	۱۵۷	۸۱۷	مهر
—	۲۴۷	۱۰۴	۳۱۴۰	۱۷۵	۱۷۰۲	۲۵۹	۳۳۶۵	آبان
—	۲۰۰	۳۸	۵۰۹۶	۶۵	۵۱۰۰	۵۱	۶۷۳۴	آذر
—	۵۰	۴۶	۳۰۵۵	۸۲	۱۴۲۲	۱۳۶	۳۲۲۷	دی
۱۰	۳۳۲	۵۲	۸۶۲۰	۱۰	۳۵۹۶	۱۹۹	۶۹۸۷	بهمن
—	۶۳۰	۵۰	۹۱۳۴	۱۴۳	۸۱۸۱	۲۰۸	۱۳۳۸۰	اسفند

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری شهرستان شوش

راهنمای نقشه

- ۱) ساختمان فرمانداری
- ۲) ساختمان شهرداری
- ۳) اداره میراث فرهنگی شوش
- ۴) آرامگاه حضرت دانیال نبی (ع)
- اداره اوقاف و امور خیریه
- ۵) آرامگاه دعبل خزائی
- ۶) اداره آموزش و پرورش
- ۷) جمعیت هلال احمر
- ۸) کلاتری و اداره آگاهی شوش
- ۹) اداره راهنمایی و رانندگی
- ۱۰) جایگاه سوخت رسانی
- ۱۱) رستوران و سالن غذا خوری
- ۱۲) هتل و رستوران
- ۱۳) فضای تفریحی و پارک
- ۱۴) پایانه مسافری
- ۱۵) بیمارستان و درمانگاه

به طرف بافتن شهرداری طرح المسکن ایران کرمان و مجتمع تجاری رودخانه کرمان

شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها:

به منظور ارائه راهکارها و سیاست‌های توسعه پایدار شهر شوش از طریق گسترش گردشگری پایدار در این شهر شناخت عوامل چهارگانه در جهت رفع ضعف‌ها و تهدیدها و بهبود قوت‌ها و فرصت‌ها امری اجتناب‌ناپذیر تلقی می‌گردد. بر این مبنا راهکار توسعه این شهر با فهرست نمودن مهمترین نقاط قوت و فرصت‌ها به منظور طرح استراتژی‌های تهاجمی مبتنی بر بهره‌گیری از برتری‌های رقابتی شهر، تبیین مهمترین فرصت‌های پیش‌رو به منظور رفع نقاط ضعف درون ناحیه‌ای، از طریق ارائه استراتژی‌های بازنگری به منظور تخصیص مجدد منابع، طرح مهمترین قوت‌های درون ناحیه‌ای به منظور رفع تهدیدهای برون ناحیه‌ای، با تأکید بر استراتژی‌های تنوع‌بخشی در جهت رفع نیازمندی‌های شهر شوش و نیز طرح استراتژی‌های تدافعی به منظور رفع آسیب‌پذیری شهر به مرحله اجرا گذاشته می‌شود، که در این قسمت به ارائه این فهرست پرداخته می‌شود.

عوامل مؤثر داخلی بر گردشگری در شهر شوش:

هدف این مرحله سنجش محیط داخلی شهر شوش جهت شناسایی نقاط ضعف و قوت، یعنی جنبه‌هایی که در راه دستیابی به اهداف برنامه‌ریزی و اجرای تکلیف‌های آن مساعد یا بازدارنده است می‌باشد. در این قسمت سه مقوله استراتژی‌های موجود، عملکردها و منابع مورد توجه و بررسی قرار گرفته و تحت عنوان نقاط قوت و نقاط ضعف و در چهارچوب ابعاد توسعه پایدار گردشگری شهری (اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، اکولوژیکی و نهادی) به شرح ذیل تقسیم‌بندی شده است.

جدول : نقاط قوت (Strengths)

<ul style="list-style-type: none"> • مستعد بودن و آماده بودن منطقه جهت سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی گردشگری در جهت استفاده از منابع طبیعی و انسانی و معرفی آن به عنوان قطب مهم گردشگری. • وجود میوه‌های گرمسیری و محصولات کشاورزی و صنایع دستی و بازار مناسب برای فروش این محصولات به گردشگران.	اقتصادی
--	----------------

<ul style="list-style-type: none"> • وجود وضعیت نسبتاً بالای آگاهی و سواد در بین مردم شهر و حس همکاری و مشارکت در بین مردم شهر. • وجود آداب و رسوم و فرهنگ محلی و سنت و نیز مکان‌های تاریخی و مذهبی و دیدنی که بعضاً از گذشته به جای مانده‌اند. 	<p>اجتماعی و فرهنگی</p>
<ul style="list-style-type: none"> • وجود چشم‌اندازهای زیبا و منحصر به فرد به همراه فضای سبز و باغات در شهر. • مجاورت و نزدیکی به مراکز جمعیتی و مراکز شهری از جمله شهر دزفول، اهواز و روستاهای اطراف. • وجود سه رودخانه مهم کرخه، دز و شائور. • سهولت دسترسی به جاده‌های اصلی کشور. • تنوع حیات جانوری و پوشش گیاهی شهر و جاذبه‌های گردشگری طبیعی (جنگل‌ها، بیشه‌ها). • وجود حداقل تسهیلات زیربنایی در اطراف بناهای تاریخی شهر (آب، برق، گاز، تلفن و...) • قدمت بناهای تاریخی و ارزش معماری بناها. 	<p>اکولوژی و کالبدی</p>
<ul style="list-style-type: none"> • اعتقاد مسئولان به اشتغال‌زایی بوسیله گسترش گردشگری پایدار بعنوان یکی از مهم‌ترین سازوکارهای مناسب در جهت توسعه پایدار شهر شوش. 	<p>نهادی</p>

منابع و مأخذ: مطالعات میدانی.

جدول : نقاط ضعف (Weaknesses)

<ul style="list-style-type: none"> • عدم وجود برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری‌های مدون دولتی در شهر شوش. • عدم تمایل ساکنین شهر جهت سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری بدلیل مختلف، و عدم آشنایی کامل به صنعت گردشگری و... 	<p>اقتصادی</p>
<ul style="list-style-type: none"> • نبود ارتباط فیزیکی، اجتماعی و فرهنگی مناسب بین آثار با ارزش گردشگری. • نامناسب بودن و عدم کفایت تسهیلات بهداشتی و خدماتی. • نبود تسهیلات و امکانات رفاهی کافی در شهر شوش. • توزیع نامناسب گردشگران در فصول مختلف سال (تراکم کم در تابستان). • عدم آگاهی مردم شهر در نقش آثار جهت توانمند سازی اقتصادی شهر شوش. • کمبود یا نبود مشارکت محلی در رسیدگی به وضعیت آثار و سعی در رشد و توسعه گردشگری شهر شوش. 	<p>اجتماعی و فرهنگی</p>

<ul style="list-style-type: none"> • نامناسب بودن زیرساخت‌های محیطی و کالبدی (همانند جاده‌ها و فاضلاب). • نبود معابر مناسب در رسیدن به آثار. • چشم‌انداز نامناسب پیرامون آثار. 	اکولوژی و کالبدی
<ul style="list-style-type: none"> • عدم آشنایی ساکنین شهر شوش و عدم آموزش آنها در نحوه برخورد با گردشگران. 	نهادی

منابع و مأخذ: مطالعات میدانی.

عوامل مؤثر خارجی بر گردشگری پایدار شهر شوش:

هدف این مرحله کندوکاو آثار محیط خارجی در شهر مورد مطالعه جهت شناسایی فرصت‌ها و تهدیدهایی است که شهر شوش در ارتباط با گسترش پایدار گردشگری با آن مواجه است. در این راستا باید گفت که فرصت‌ها، مجموعه امکانات و قابلیت‌هایی است که خارج از محیط شهر بر عملکرد گردشگری به‌طور مستقیم یا غیر مستقیم مؤثر واقع می‌شوند و همچنین تهدیدها نیز مجموعه عوامل خارج محدوده شهر محسوب می‌شوند که در عدم کارایی این شهر تأثیرات مستقیم و غیر مستقیم دارند. بر اساس مطالعات ایجاد شده و بررسی وضعیت محیط پیرامون شهر مورد مطالعه، مجموعه فرصت‌ها و تهدیدهای موجود و مؤثر بر این شهر از لحاظ گردشگری در قالب ابعاد توسعه پایدار گردشگری شهری (اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، اکولوژی و نهادی) مورد توجه و بررسی قرار گرفته‌اند عبارتند از:

جدول : فرصت‌ها (Opportunities)

<ul style="list-style-type: none"> • وجود گرایش نسبت به توسعه گردشگری شهر توسط بخش دولتی و خصوصی. • افزایش انگیزه بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در این مناطق. 	اقتصادی
<ul style="list-style-type: none"> • افزایش انگیزه بیشتر برای مسافرت و تفریح در بین مردم شهری و مردم حومه. • قرارگیری در مسیر ارتباطی چند شهر مهم با جاذبه‌های گردشگری (شوشتر، دزفول و...). • امکان جذب مسافران نوروزی و زمستانی در هنگام عبور از جاده. 	اجتماعی و فرهنگی

<ul style="list-style-type: none"> • وجود راههای ارتباطی مناسب و سهولت دسترسی به شهر شوش. 	اکولوژی و کالبدی
<ul style="list-style-type: none"> • افزایش انگیزه توجه و حمایت مسئولان شهر از توسعه پایدار گردشگری شهری با رویکرد اشتغالزایی و کسب درآمد. • وجود نیروهای متخصص و با تجربه در مجاورت با این منطقه (اهواز، دزفول و...) 	نهادی

منابع و مأخذ: مطالعات میدانی.

جدول : تهدیدها (Threats)

<ul style="list-style-type: none"> • عدم توجه کافی به وضعیت اقتصادی شهر شوش. • عدم تخصیص بودجه لازم جهت ساماندهی بناهای تاریخی و محیط اطراف آنها. 	اقتصادی
<ul style="list-style-type: none"> • نبود آموزش کافی توسط دولت جهت آگاهی‌رسانی به ساکنین محلی و هدایت آنها برای اقدام جهت رشد و توسعه گردشگری. • افزایش امکانات و خدمات در مناطق تفریحی رقیب (همانند اهواز و دزفول) در مقایسه با این منطقه • بی‌توجهی گردشگران در آسیب نرساندن به بناهای تاریخی. • افزایش تمایل و انگیزه گردشگران به مسافرت به سایر مناطق تفریحی نزدیک و رقیب (همانند دزفول و...) • وجود جاده‌ها و معابر نامناسب در شهر شوش. 	اجتماعی و فرهنگی
<ul style="list-style-type: none"> • وجود آثار تاریخی و تفریحی فراوان در شهرهای اطراف منطقه مورد مطالعه و نادیده گرفتن آثار با ارزش شهر. • ایجاد آلودگی‌های زیست‌محیطی توسط گردشگران. 	اکولوژی و کالبدی
<ul style="list-style-type: none"> • عدم هماهنگی کامل دولت جهت گسترش و توسعه خدمات، تجهیزات و تأسیسات گردشگری در این شهر. 	نهادی

منابع و مأخذ: مطالعات میدانی.

بررسی و تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها:

مدل تحلیلی SWOT (تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها):

از بین مجموعه عوامل و معیارهای SWOT که در بالا بیان گردید، جهت تهیه و آماده نبودن قسمت دوم مدل استفاده شده است. معیار سنجش و درجه‌بندی هر یک از عوامل فوق بدین صورت بوده که برای هر عامل وزن و اهمیت بیانگر میزان اهمیت و تاثیر هر کدام از عوامل یاد شده بر عملکرد توسعه گردشگری پایدار شهر شوش می‌باشد که پاسخ‌دهندگان می‌بایست یکی از اعداد صفر تا ۱۰ را به هر کدام از عوامل نسبت دهند. عدد صفر بیانگر بی‌اهمیتی و بی‌تاثیر بودن و عدد ۱۰ بیانگر بالاترین اهمیت و وزن است.

رتبه‌ی امتیاز وضع موجود در این جداول بیانگر رتبه و وضعیت و شرایط موجود هر عامل می‌باشد. به‌عنوان نمونه ممکن است فی‌نفسه یک عامل از وزن و اهمیت بالایی برخوردار باشد اما شرایط موجود، آن عامل در آن سیستم، از شرایط مطلوبی برخوردار نبوده و از این جهت رتبه و امتیاز پائینی را به‌خود اختصاص دهد.

در این حالت جهت رتبه‌بندی و امتیاز دهی، پاسخ‌دهندگان می‌بایست یکی از اعداد ۱ تا ۴ را به وضع موجود هر عامل اختصاص دهند. در این حالت عدد ۱ بیانگر کمترین رتبه یا ضعف اساسی، عدد ۲ بیانگر رتبه کم یا ضعف کم، عدد ۳ بیانگر رتبه مناسب یا نقطه قوت خوب و عدد ۴ بیانگر بالاترین رتبه یا قوت بسیار بالای آن عامل می‌باشد.

جدول: ماتریس، بررسی عوامل داخلی (IFE)

ردیف	نقاط قوت (Strengths)	ضریب اهمیت	وزن نرمال	رتبه	نمره نهایی
۱	مستعد بودن و آماده بودن منطقه جهت سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی گردشگری در جهت استفاده از منابع طبیعی و انسانی و معرفی آن به‌عنوان قطب مهم گردشگری	۹	۰,۰۳	۴	۰,۱۲۸
۲	وجود میوه‌های گرمسیری و محصولات کشاورزی و صنایع دستی و بازار مناسب برای فروش این محصولات به گردشگران	۹	۰,۰۳	۳	۰,۰۹۶
۳	وجود وضعیت نسبتاً بالای آگاهی و سواد در بین مردم شهر و حس همکاری و مشارکت در بین مردم شهر	۸	۰,۰۳	۲	۰,۰۵۷
۴	وجود آداب و رسوم و فرهنگ محلی و سنت و نیز مکان‌های تاریخی و مذهبی و دیدنی که بعضاً از گذشته به‌جای مانده‌اند	۹	۰,۰۳	۴	۰,۱۲۸
۵	وجود چشم‌اندازهای زیبا و منحصر به‌فرد به‌همراه فضای سبز و باغات در شهر	۸	۰,۰۳	۳	۰,۰۸۵
۶	مجاورت و نزدیکی به مراکز جمعیتی و مراکز شهری از جمله شهر دزفول، اهواز و روستاهای اطراف	۷	۰,۰۲	۲	۰,۰۰۵
۷	وجود سه رودخانه مهم کرخه، دز و شائور	۹	۰,۰۳	۳	۰,۰۹۶
۸	سهولت دسترسی به جاده‌های اصلی کشور	۷	۰,۰۲	۲	۰,۰۷۴
۹	تنوع حیات جانوری و پوشش گیاهی شهر و جاذبه‌های گردشگری طبیعی (جنگل‌ها، بیشه‌ها)	۷	۰,۰۲	۴	۰,۱۱۳
۱۰	وجود حداقل تسهیلات زیربنایی در اطراف بناهای تاریخی شهر (آب، برق، گاز، تلفن و...)	۹	۰,۰۳	۴	۰,۱۲۸
۱۱	قدمت بناهای تاریخی و ارزش معماری بناها	۹	۰,۰۳	۱	۰,۰۳۲
۱۲	اعتقاد مسئولان به اشتغال‌زایی بوسیله گسترش گردشگری پایدار بعنوان یکی از مهمترین سازوکارهای مناسب در جهت توسعه پایدار شهر شوش	۹	۰,۰۳	۲	۰,۰۶۴

				نقاط ضعف (Weaknesses)		
۰,۰۸۵	۳	۰,۰۳	۸	عدم وجود برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری‌های مدون دولتی در شهر شوش	۱۳	
۰,۰۹۶	۳	۰,۰۳	۹	عدم تمایل ساکنین شهر جهت سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری بدلائل مختلف، و عدم آشنایی کامل به صنعت گردشگری و...	۱۴	
۰,۰۲۶	۳	۰,۰۳	۹	نبود ارتباط فیزیکی، اجتماعی و فرهنگی مناسب بین آثار با ارزش گردشگری	۱۵	
۰,۱۲۸	۴	۰,۰۳	۹	نامناسب بودن و عدم کفایت تسهیلات بهداشتی و خدماتی	۱۶	
۰,۰۹۶	۳	۰,۰۳	۹	نبود تسهیلات و امکانات رفاهی کافی در شهر شوش	۱۷	
۰,۰۵	۲	۰,۰۲	۷	توزیع نامناسب گردشگران در فصول مختلف سال (تراکم کم در تابستان)	۱۸	
۰,۰۴۳	۲	۰,۰۲	۶	عدم آگاهی مردم شهر در نقش آثار جهت توانمندسازی اقتصادی شهر شوش	۱۹	
۰,۱۱۳	۴	۰,۰۳	۸	کمبود یا نبود مشارکت محلی در رسیدگی به وضعیت آثار و سعی در رشد و توسعه گردشگری شهر شوش	۲۰	
۰,۹۶	۳	۰,۰۳	۹	نامناسب بودن زیرساخت‌های محیطی و کالبدی (همانند جاده‌ها و فاضلاب)	۲۱	
۰,۰۸۵	۳	۰,۰۳	۸	نبود معابر مناسب در رسیدن به آثار	۲۲	
۰,۰۵	۲	۰,۰۲	۷	چشم‌انداز نامناسب پیرامون آثار	۲۳	
۰,۱۲۸	۴	۰,۰۳	۹	عدم آشنایی ساکنین شهر شوش و عدم آموزش آنها در نحوه برخورد با گردشگران	۲۴	
۲,۰۰۱۸	۷۰	۰,۶۶	۱۹۸			

مأخذ: از نگارنده.

جدول: ماتریس بررسی عوامل خارجی (EFE)

ردیف	فرصت‌ها (Opportunities)	ضریب اهمیت	وزن نرمال	رتبه	نمره نهایی
۱	وجود گرایش نسبت به توسعه گردشگری شهر توسط بخش دولتی و خصوصی	۱۰	۰,۰۴۸۷۸	۲	۰,۰۹۷۵۶
۲	افزایش انگیزه بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در این مناطق	۱۰	۰,۰۴۸۷۸	۲	۰,۰۹۷۵۶
۳	افزایش انگیزه بیشتر برای مسافرت و تفریح در بین مردم شهری و مردم حومه	۹	۰,۰۴۳۹	۳	۰,۱۳۱۷۱
۴	قرارگیری در مسیر ارتباطی چند شهر مهم با جاذبه‌های گردشگری (شوشتر، دزفول و...)	۸	۰,۰۳۹۰۲	۳	۰,۱۱۷۰۷
۵	امکان جذب مسافران نوروزی و زمستانی در هنگام عبور از جاده	۷	۰,۰۳۴۱۵	۲	۰,۰۶۸۲۹
۶	وجود راههای ارتباطی مناسب و سهولت دسترسی به شهر شوش	۸	۰,۰۳۹۰۲	۲	۰,۰۷۸۰۵
۷	افزایش انگیزه توجه و حمایت مسئولان شهر از توسعه پایدار گردشگری شهری با رویکرد اشتغال‌زایی و کسب درآمد	۷	۰,۰۳۴۱۵	۲	۰,۰۶۸۲۹
۸	وجود نیروهای متخصص و با تجربه در مجاورت با این منطقه (اهواز، دزفول و...)	۶	۰,۰۲۹۹۲۷	۲	۰,۰۵۸۵۴
تهدیدها (Threats)					
۹	عدم توجه کافی به وضعیت اقتصادی شهر شوش	۹	۰,۰۴۳۹	۳	۰,۱۳۱۷۱
۱۰	عدم تخصیص بودجه لازم جهت ساماندهی بناهای تاریخی و محیط اطراف آنها	۹	۰,۰۴۳۹	۳	۰,۱۳۱۷۱
۱۱	نبود آموزش کافی توسط دولت جهت آگاهی‌رسانی به	۸	۰,۰۳۹۰۲	۳	۰,۱۱۷۰۷

				ساکنین محلی و هدایت آنها برای اقدام جهت رشد و توسعه گردشگری	
۰,۱۳۰۵۹	۴	۰,۰۳۴۱۵	۷	افزایش امکانات و خدمات در مناطق تفریحی رقیب (همانند اهواز و دزفول) در مقایسه با این منطقه	۱۲
۰,۱۷۵۶۱	۴	۰,۰۴۳۹	۹	بی‌توجهی گردشگران در آسیب نرساندن به بناهای تاریخی	۱۳
۰,۱۳۱۷۱	۳	۰,۰۴۳۹	۹	افزایش تمایل و انگیزه گردشگران به مسافرت به سایر مناطق تفریحی نزدیک و رقیب (همانند دزفول و...)	۱۴
۰,۱۳۱۷۱	۲	۰,۰۴۳۹	۹	وجود جاده‌ها و معابر نامناسب در شهر شوش	۱۵
۰,۱۷۵۶۱	۴	۰,۰۴۳۹	۹	وجود آثار تاریخی و تفریحی فراوان در شهرهای اطراف منطقه مورد مطالعه و نادیده گرفتن آثار با ارزش شهر	۱۶
۰,۱۱۷۰۷	۳	۰,۰۳۹۰۲	۸	ایجاد آلودگی‌های زیست‌محیطی توسط گردشگران	۱۷
۰,۱۰۲۴۴	۳	۰,۰۳۴۱۵	۷	عدم هماهنگی کامل دولت جهت گسترش و توسعه خدمات، تجهیزات و تأسیسات گردشگری در این شهر	۱۸
۲,۰۶۲۳۰	۵۰	۰,۷۲۶۸۱	۱۴۷		

مأخذ: از نگارنده.

نتیجه‌گیری:

اهمیت دادن و شناساندن قابلیت‌های جهانگردی و گردشگری بخشی از فعالیت‌های اقتصادی که سهم بسزایی در رشد اقتصادی یک کشور دارد، با جریان سرمایه‌های وسیعی که هر ساله صرف سرمایه‌گذاری در این بخش می‌شود و با توجه به افزایش حجم مبالغی که همچنان برای توسعه جهانگردی به کار می‌رود، روز به روز بطور وسیع‌تری مورد قبول عموم قرار گرفته است. کشور ما با پیشینه تمدن کهن و جاذبه‌های متنوع و موقعیت برجسته اقلیمی ضمن آنکه خواهان منافع اقتصادی از جمله اشتغال‌زایی و درآمد ارزی است، بر حفظ ارزش‌های متعالی و هویت فرهنگی، تمدنی خود نیز تأثیر دارد و الگوی گشت و گذار را از اندیشه‌های قرآنی و احادیث مستند دریافت می‌دارد. با توجه به اینکه جاذبه‌های گردشگری، تاریخی و طبیعی شهرستان زیاد هستند و اکثر بناهای تاریخی بی‌نظیر است و مناطق طبیعی دارای جذابیت خاصی هستند باید برای احیاء و حفظ آنها تلاش کرد زیرا تغییر در آنها تأثیر بسزایی در منطقه مورد مطالعه دارد و مدیریت برنامه‌ریزی صحیح، منبع درآمد و اشتغال برای افراد ساکن می‌باشد. شهرستان شوش با برخورداری از ارزش‌های تاریخی و مذهبی مختلف از دوره‌های تاریخی و توان‌های طبیعی، چه در سطح منطقه‌ای و چه در سطح ملی دارای ارزش‌های منحصر به فردی است. بنابراین با توجه به اهمیت جهانگردی در توسعه اقتصادی، اجتماعی، شناخت و معرفی جاذبه‌ها و قابلیت‌های جهانگردی شهرستان و بررسی موانع و تنگناهای آن می‌تواند گام ارزنده‌ای در این زمینه محسوب گردد و توسعه این صنعت افق تازه‌ای را در توسعه شهرستان و استان به ارمغان بیاورد.

منطقه مورد مطالعه با توجه به پتانسیل‌ها و قابلیت‌های قابل ملاحظه باید به آن توجه ویژه شود تا بتوان جایگاه خود را در استان و کشور پیدا کند.

منابع و مأخذ:

۱. افشار (سیستانی)، ایرج، خوزستان و تمدن دیدنی آن، جلد دوم، ۱۳۸۲، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران.
۲. افشار (سیستانی)، ایرج، خوزستان و تمدن دیدنی آن، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران، سازمان چاپ انتشارات، جلد اول، چاپ دوم، ۱۳۸۵.
۳. افشار (سیستانی)، ایرج، خوزستان و تمدن دیرینه آن، جلد اول ۱۳۷۱.
۴. جعفری، عباس، گیتاشناسی ایران، جلد دوم رودها و رودنامه ایران، انتشارات گیتاشناسی، تهران، چاپ دوم پاییز ۱۳۷۹.
۵. رضوی دزفولی، سیداحمد، شوشستان یا خوزستان، انتشارات نوید شیراز، چاپ اول ۱۳۸۰.
۶. کاظمی، مهدی، مدیریت گردشگری، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی، ۱۳۸۵.
۷. مرکز آمار ایران، آمارنامه خوزستان، تهران، ۱۳۷۱.
۸. مرکز آمار ایران، آمارنامه خوزستان، تهران، ۱۳۸۵.
۹. اداره فرمانداری شهرستان شوش.
۱۰. سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری شهرستان شوش.